

Niculescu, este — ca și *Colaje* de Corneliu Dan Georgescu, prezentată de Asensio — de o mare concizie a expresiei (durează 10 minute), dar totodată de o remarcabilă densitate a conținutului. De fapt, noua creație a lui Ștefan Niculescu reia preocupările din *Unisonos I* (compusă în 1970 la cererea Orchestrei simfonice din Mainz — R. F. Germania, pentru jubileul de două secole al editurii „Schott“), demonstrând în continuare existența a două posibilități de organizare a materiei sonore: univocală (de unde și titlul lucrării) și pluri-vocală. Scrisă la solicitarea Societății internaționale pentru muzica modernă și executată în străinătate anterior primei audiții românești, *Unisonos II* constituie — după declarația proprie a autorului — o aplicare în domeniul muzicii a procedurii concentrării și dispersiei periodice a materiei sau al organizării golurilor și plinurilor din unele sculpturi contemporane. Ideea găsirii unor corespondențe între arta plastică și muzică — care a stat și la baza recent ascultatei piese *Colaje* de Corneliu Dan Georgescu — își găsește așadar o nouă aplicare, pornind în mod evident de la un astfel de model ilustru cum este „Coloana infinită“ a lui Brâncuși, în care principiul succesiunii alternative a concentrării și dispersiei este redus la esență.

Transmutând în compoziția muzicală spiritul lucid și metodic, de înaltă probitate științifică, pe care și l-a însușit pe parcursul calificării sale politehnice prealabile. Ștefan Niculescu operează în noua sa lucrare — ca și în cele anterioare — cu „argumente“ de o soliditate incontestabilă. Creațiile sale, adresate mai mult rațiunii decît emotivității ascultătorilor, nu pot fi de aceea analizate după criteriile tradiționale. Ele pretind din partea publicului nu atît disponibilitatea de a se lăsa purtat pe valurile efluviilor sonore, cît mai degrabă capacitatea de a se concentra intelectual, pentru a putea urmări demonstrația intenționată de autor. Este fără îndoială un nou mod de a percepe muzica, pentru însușirea căreia se impune un adevărat antrenament de ascultare a lucrărilor moderne de calitate, singurul mijloc care asigură în cele din urmă satisfacții pe măsura celor obținute la audierea marilor capodopere ale muzicii clasice.

Lucrarea lui Ștefan Niculescu ne-a sugerat aceste considerații de ordin general, deoarece face în mod cert parte din acele creații moderne de incontestabilă calitate, care pot determina asemenea satisfacții. La obținerea acestei convingeri, a contribuit în mod activ dirijorul Luigi Sagrestano, care are indiscutabilul merit de a fi înțeles intențiile autorului și de a le fi transmis cu claritate publicului prin intermediul orchestrei.

Oricît ar părea de ciudat, afinitatea evidentă a dirijorului oaspete pentru muzica contemporană a avut urmări pozitive, și în modul său de a concepe o pagină consacrată

a muzicii veacului trecut, *Simfonia nr. 9 în Do major (Marea simfonie)* de Schubert. În loc de a schimba timpri — așa cum procedează în special dirijorii cu înclinații romantice — Sagrestano a variat tensiunea, obținînd astfel aceleași rezultate, fără a contraveni indicațiilor partiturii. Gestica sa este intrucîtva ciudată, foarte largă, cu numeroase înflorituri (inutile) producînd o impresie generală de prețiozitate. Cu toate acestea, rezultatele concrete sînt excelente, orchestra înțelege indicațiile sale, dinamica este bogat nuanțată, temele interioare sînt scoase în relief. Instrumentiștii Radioului au realizat, sub conducerea lui, performanțe remarcabile, atît în ansamblu cit și individual (splendide solo-uri ale oboistului Petre Szilai și cornistului Ion Bădănoiu).

Concertul pentru două vioi și orchestră în re minor de Bach a avut un cuplu solistic inedit: Ion Voicu și fiul său, Mădălin. Într-o lucrare în care disparitatea de temperamente, de stiluri și de sonorități a celor doi soliști duce deseori la o flagrantă lipsă de unitate, Ion și Mădălin Voicu au știut să alcătuiască o echipă omogenă, iar împreună cu orchestra dirijată de Luigi Sagrestano să asigure lucrării caracterul de *Concerto grosso*, cu care se înrudește îndeaproape. Cele două *Allegro-uri* (mai ales cel final) au fost realizate cu nerv, în stilul adecvat, fără a se neglija pulsația ritmică precisă. Tînărul Mădălin se prezintă ca un violonist format, sensibil și muzical, cu un ton încă puțin aspru, dar în general cu certe posibilități de afirmare în perspectivă. Alături de el, Ion Voicu (la vioara a II-a) a adus contribuția sonorității sale pline de farmec, dar și a unei muzicalități pe care practica tot mai activă în cadrul orchestrei de cameră „București“ nu face decît s-o ridice spre culmi tot mai înalte de desăvîrșire artistică.

„Racorduri“ de Cornel Țăranu

Piesa *Racorduri* de Cornel Țăranu, cu care Ludovic Baci și-a început concertul la pupitrul Orchestrei simfonice a Radioteleviziunii, constituie o primă audiție bucureșteană, dar nu una absolută, dat fiind că lucrarea — dedicată Orchestrei de cameră a Filarmonicii din Cluj — a fost prezentată anterior de către aceasta, sub bagheta lui Mircea Cristescu, la Bienala de la Zagreb din 1971, la Festivalul „Toamna varșoviană“ din 1972 și la „Toamna muzicală clujeană“ din același an. Concepută pentru o formație instrumentală restrînsă, care nu depășește 27 de persoane, partitura implică folosirea cvintetului complet al coardelor, căroro li se adaugă trei lemne (flaut + piccolo, oboi, clarinet), două alămuri (trompetă, corn), pian, harpă și un „set“ bogat de instrumente

de percucie (incluzind marimbafon, maracas, cinel, tobă mică, gong, trian glu), minuie — la concertul recenzat — de către o singură persoană cu evidente aptitudini sportive și cu reflexe bine antrenate, care i-au permis să ia starturi rapide în cursele sale de viteză de la un instrument la altul.

Ca și în lucrările sale precedente, Cornel Țăranu vădește în *Racorduri* stăpînirea unui solid meșteșug în ce privește atît compoziția, cît și — mai ales — orchestrația, care-i oferă posibilitatea să realizeze combinații timbrale de o mare varietate, adeseori surprinzătoare prin efectele lor finale. Ideea de simetrie, așezată la baza prezentării materialului tematic din diferite unghiuri de vedere, nu împiedică o desfășurare plină de neprevăzut a discursului muzical, pe parcursul căruia apar și momente improvizatorice, permițînd interpreților anumite libertăți, într-un cadru totuși limitat. În ciuda acestor indiscutabile calități, piesa nu pare a constitui totuși un pas înainte în evoluția scrisului muzical al autorului, situîndu-se mai degrabă în sfera de preocupări ilustrată prin mai multe din lucrările sale precedente. Cunoșcînd posibilitățile lui Cornel Țăranu, așteptăm ca noile sale creații să dovedească o mai accentuată notă personală și îndeosebi o mai clară diferențiere de conținut și de limbaj de la un opus la altul.

Dacă interpretarea lucrării, sub bagheta lui Ludovic Baci, s-a situat la nivelul cu care acest activ șef de orchestră ne-a obișnuit în atîtea din concertele sale, în schimb următorul punct al programului, poemul simfonic *Marte și transfigurație* de Richard Strauss, nu s-a mai ridicat la aceeași înălțime. Sonoritatea orchestrei a fost „păstoasă“, a lipsit transparența și dinamica, iar momentul „transfigurației“ a fost mai degrabă emfatic decît solemn.

Solista serii, tînăra pianistă Dana Protopopescu — în vîrstă de abia 20 de ani — a abordat cu curaj una din culmile literaturii concertante, monumentalul și atît de pretențiosul *Concert nr. 2 în Si bemol major* de Brahms. Alegerea nu a fost dintre cele mai fericite, deși solista posedă fără îndoială unele calități remarcabile de muzicalitate, de precizie și de sensibilitate. Pentru Brahms, mai trebuie însă ceva în plus, cu deosebire forță, robustețe, capacitate de încordare dramatică. Nedispunînd pentru moment de aceste arme în arsenalul ei de mijloace interpretative, Dana Protopopescu a apărut depășită de cerințele lucrării brahmsiene. Față de actuala etapă de dezvoltare a personalității sale artistice, un concert de Mozart sau chiar unul de Chopin ar fi fost poate preferabile pentru debutul ei în fața exigentului public al simfonicei bucureștene.

EDGAR ELIAN

Odă de Dumitru Capoianu

Dacă am ține să găsim o unitate, totuși, programului atît de compozit prezentat la simfonicul Filarmonicii „George Enescu“ de dirijorul Adrian Sunshine (S.U.A.) aceasta ar fi melodicitatea pieselor lui, Sunshine ne-a purtat, într-adevăr, de la preclasică *Sonata „piano e forte“* de Giovanni Gabrieli, pînă la *Variațiuni pe o temă originală („Enigma“)* de Elgar.

Scurta piesă a venețianului Gabrieli (care are meritul de a fi realizat cel dintîi asamblarea mai multor „familii“ de instrumente, căci pînă la el acestea cătau izolat, pe grupuri) a dăscis programul către lucrarea de rezistență majoră: *Concertul pentru clarinet și orchestră* de Mozart, interpretat de Aurelian-Octav Popa.

Ar fi greu să gîndim că o lucrare poate să valorifice cu mai multă eficiență posibilitățile expresive clasice ale acestui instrument înfățișate de solist într-o lumină cu totul excepțională. Nu vom mai vorbi de frumusețea și întinderea concertului, pentru a sublinia doar cîteva din realizările capitale ale interpretului: noblețea cantabilității din prima mișcare, *Allegro* ca și caracterul dramatic, imprimat cadenței; cîntul ornamentat din partea a doua, *Adagio*, și chipul variat cu suplețe în care a redat aici dubla cadență, de asemenea, virtuozitatea de înaltă clasă desfășurată în *Allegro* final unde ritmul a îmbrăcat, la un moment dat, o mișcare legănată ca de siciliană. Aurelian-Octav Popa este un muzician rar, de o măiestrie a interpretării pe care, mărturisim, nu am întîlnit-o nici cînd la acest instrument. Dincolo de virtuozitatea sa de-a dreptul transcendentă, el are un ton dulce, cald, învăluitoare, fiind de relevat chipul modulănt în care cîntă, pianissimele sale de o finețe ce frizează inaudibilul, expresivitatea frazării și inteligența nuanțării. Acestea toate au făcut și fac obiectul îndreptățitelor elogi, ale celor mai exigente critici de la noi și de peste hotare. I-am sugera totuși acestui incomparabil artist atenuarea, pe cît posibil, a acelor mișcări corporale, solidare de altfel cu muzica prezentată, care însă nu știm dacă sînt absolut necesare admirabilelor sale interpretări. El însuși compozitor, clarinetistul Popa a reușit să majoreze posibilitățile de expresie ale instrumentului și *Sonata pentru clarinet solo* de Tiberiu Olah, oferită în supliment, a demonstrat din plin potențele unei execuții de o inventivitate și fantezie cu totul noi, nebănuite, pe care am mai avut de altfel prilejul să le cunoaștem mai de mult, ale acestui mare artist, conjugate cu intențiile nu mai puțin înzestratului compozitor care este Tiberiu Olah.

Este lăudabil că dirijorul oaspete s-a întrebuițat să asimileze o compoziție românească în primă audiție, *Odă* pentru cor și orchestră, de Dumitru Capoianu. Este o lucrare omagială, închinată sărbătoririi celei de XXX-a aniversări de la Eliberare. Textul poetului Eugen Jebeleanu, folosit de compozitor, slăvește dragostea și libertatea, frumusețea primăverii, a naturii.

Lucrarea debutează cu o explozie intensă de sonorități la întreaga orchestră în care alăturările sînt prioritare — o adevărată afirmare a energiei și a libertății creatoare. Sonoritățile sînt năpraznice, aprige, tumultuoase. Apoi ele descresc, lăsînd loc corului (dirijor Vasile Pîntea). Lucrarea are un caracter eroic, cu contraste vii, căci nu lipsesc nici pasaje cu caracter pastoral, bucolic. Sonoritățile sînt luminoase, orchestrația bogată. *Oda* a fost executată cu o convingătoare participare a dirijorului, corului și orchestrei; dar unele momente — ne referim